

УДК 35.085

DOI <https://doi.org/10.32851/tnv-pub.2023.2.6>

ЕФЕКТИВНЕ ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ КУЛЬТУРИ В ІНТЕРЕСАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: КЛЮЧОВІ МІЖНАРОДНІ ВИМІРИ

Яшина О. М. – аспірантка кафедри публічного управління та права
Комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти»
Дніпропетровської обласної ради»
ORCID: 0000-0003-4972-749X

Висоцька О. Є. – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри
філософії Комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної
освіти» Дніпропетровської обласної ради»
ORCID: 0000-0002-1265-7582
Researcher ID: ABG-4518-2021

У статті розглянуто питання ефективного впровадження державного управління у сфері культури в контексті ідей сталого розвитку, з'ясовано важливість врахування соціальних, економічних та екологічних аспектів при формуванні державної політики у сфері культури. Стаття ґрунтується на аналізі міжнародних і національних досліджень, публікацій і звітів, а також на досвіді таких міжнародних організацій як ЮНЕСКО та ОЕСР. Звернено увагу на роль держави в підтримці розвитку культурних індустрій, створенні умов для поширення культурного туризму, захисті культурної спадщини та розвитку міжкультурного діалогу. Особлива увага приділяється державній політиці у сфері культури в інтересах сталого розвитку, доводиться необхідність впроваджувати ефективні моделі культурної дипломатії на основі відповідних міждержавних та національних програм. Автори визначають важливість формування системи державного управління, яка сприятиме розвитку культури в контексті сталого розвитку. У статті наголошується, що для досягнення цієї задачі необхідно розвивати співпрацю між державними та приватними структурами, а також між державою та громадянським суспільством. Доводиться, що державне управління у сфері культури в інтересах сталого розвитку сприяє реалізації глобальних цілей сталого розвитку ООН і забезпеченню добробуту суспільства. У цьому контексті державне управління у сфері культури має бути ефективним та орієнтованим на результат, а також враховувати інтереси всіх зацікавлених сторін, включно з працівниками культури, громадськістю та представниками бізнесу. Сприяння збереженню та популяризації культурної спадщини підвищує рівень соціальної згуртованості і сприяє забезпеченню справедливості між поколіннями. Автори наголошують на необхідності врахування міжнародних вимірів ефективного державного управління сферою культури із залученням питань сталого розвитку при розробленні та вдосконаленні державної політики у сфері культури в Україні.

Ключові слова: державне управління, культура, сталий розвиток, міжнародні виміри, ефективність, інновації.

Yashyna O. M., Vysotska O. E. Effective public management of culture for sustainable development: key international dimensions

The article examines the issue of effective implementation of public administration in the field of culture in the context of sustainable development, and the importance of taking into account social, economic and environmental aspects in the formation of public policy in the field of culture. The article is based on an analysis of international and national studies, publications and reports, as well as the experience of international organizations such as UNESCO and the OECD. Attention is drawn to the role of the state in supporting the development of cultural industries, creating conditions for the spread of cultural tourism, protecting cultural heritage and developing intercultural dialogue. Particular attention is paid to the state policy in the field of culture in the interests of sustainable development, and the need to implement effective models of cultural diplomacy on the basis of relevant international and national programs is argued. The

authors emphasize the importance of forming a public administration system that will promote the development of culture in the context of sustainable development. The article emphasizes that in order to achieve this task, it is necessary to develop cooperation between public and private structures, as well as between the state and civil society. It is proved that public administration in the field of culture for sustainable development will contribute to the realization of the UN global sustainable development goals and ensure the well-being of society. In this context, public administration in the field of culture should be effective and result-oriented, and take into account the interests of all stakeholders, including cultural workers, the public and business representatives. Promoting the preservation and popularization of cultural heritage increases the level of social cohesion and promotes intergenerational equity. The authors emphasize the need to take into account the international dimensions of effective public administration of the cultural sphere with the involvement of sustainable development issues in the development and improvement of state policy in the field of culture in Ukraine.

Key words: public administration, culture, sustainable development, international dimensions, efficiency, innovation.

Постановка проблеми. Культура відіграє важливу роль у формуванні суспільної свідомості та створенні умов для сталого розвитку. Державне управління у сфері культури має ключове значення для забезпечення збереження культурної спадщини, розвитку культурних індустрій та формування сприятливого середовища для культурного туризму. Однак, незважаючи на значущість культури, існує низка проблем, які ускладнюють ефективне державне управління в цій галузі. Однією з них є відсутність системного підходу до державного управління у сфері культури. Часто державна політика в цій галузі орієнтована на звирішення поточних питань, але не враховує довгострокові перспективи та потреби майбутніх поколінь. Крім того, відсутність збалансованого підходу до управління культурою може призводити до її комерціалізації та втрати справжньої цінності. Іншою проблемою є недостатня фінансова підтримка держави для культурних програм і проєктів. Нерідко державні кошти витрачаються неефективно, без чіткої стратегії та планування, що призводить до низької ефективності державних програм і проєктів у сфері культури. Також існує проблема обмеженого доступу до культурних ресурсів і послуг для широких верств населення, що може призвести до зниження рівня освіти, культурної активності та творчої діяльності в суспільстві. Ще однією проблемою є недостатня взаємодія між державними та приватними організаціями у сфері культури. У деяких випадках приватні організації можуть не мати достатнього доступу до державних фінансових ресурсів та інфраструктури, що ускладнює розвиток культурних індустрій.

У світлі перерахованих вище проблем, ефективне державне управління у сфері культури є необхідною складовою забезпечення сталого розвитку та збереження культурної спадщини. Однак для досягнення цієї мети необхідно брати до уваги міжнародний досвід та світові тренди реалізації державного управління у сфері культури, а також створювати ефективну систему державного управління, яка б враховувала інтереси всіх зацікавлених сторін, включно з працівниками культурної сфери, громадськістю та представниками бізнесу. Також є потреба у розумінні різних глобальних викликів, зокрема, таких як зміна клімату та цифрова трансформація, й їхнього впливу на культурні індустрії та суспільство загалом. Державне управління у сфері культури має адаптуватися до цих викликів і включати їх у свої стратегії та програми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що ефективне державне управління у сфері культури є важливим чинником для досягнення сталого розвитку суспільства. Зокрема, управління культурними ресурсами може мати позитивний ефект на економічне зростання, соціальну інтеграцію та поліпшення якості

життя населення. Серед авторів, чий дослідження та публікації підтверджують важливість ефективного державного управління у сфері культури для сталого розвитку суспільства, можна назвати таких як О.С. Батіщева [1], Н.М. Драгомирецька, С.С. Дружинін, С.В. Думинська, Р.П. Жилавська, Ю.В. Ковальова [3], І. Безгін, А.Є. Бернадська, І.С. Кочарян, О.Ю. Успенська [7], М.А. Місевич [8], Л.Л. Палехова [10], О. Н. Даксбері, М.С. Джаннотт [15], К.А. Кангас, Де Бьокелаер [16], та інші. В їхніх працях підкреслюється роль культурних ресурсів в економічному та соціальному розвитку, а також важливість врахування глобальних викликів, таких як зміна клімату та цифрова трансформація, при державному управлінні у сфері культури. Також виявлено певні стратегії державного управління у сфері культури в різних країнах, включно з механізмами фінансування, підтримки культурних індустрій та оцінки ефективності діяльності.

Загалом, аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про необхідність системного та міждисциплінарного підходу до державного управління у сфері культури, що враховує економічні, соціальні, культурні та екологічні аспекти.

Мета статті – розкрити ключові міжнародні виміри ефективного державного управління у сфері культури в контексті сталого розвитку суспільства, а також виявити найкращі практики його реалізації.

Виклад основного матеріалу. У сучасному світі культура є найважливішим чинником сталого розвитку суспільства. Однак, незважаючи на це, питання державного управління у сфері культури залишаються актуальними та викликають багато дискусій.

Генеральна Асамблея ООН 25 вересня 2015 р. прийняла Порядок денний для сталого розвитку – 2030 «Цілі сталого розвитку», що виступає основою світової державної політики щодо трансформації суспільства у найближчі десятиліття [23]. Цілі сталого розвитку розкривають взаємозв'язок та баланс економічних, соціальних, екологічних, інституційних та інноваційно-технологічних компонентів для забезпечення майбутніх поколінь здатністю задовольняти власні потреби. Серед головних аспектів державного управління визначено і сталий розвиток сфери культури в контексті збереження та підтримання культурного різноманіття, розкриття інтелектуального потенціалу людини [23]. Відповідно до Указу Президента України № 722/2019 від 30 вересня 2019 р. «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», нашою державою підтримано проголошені «Глобальні цілі сталого розвитку до 2030 року», які були адаптовані до умов України та викладені у Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна» та Стратегії сталого розвитку України до 2030 року [11], корегуючи також із Національною парадигмою сталого розвитку України [9].

На важливості культури у сталому розвитку суспільства наголошують чимало дослідників. Зокрема, Н. Даксбері, К.А. Кангас, Де Бьокелаер звертають увагу на роль культурних ресурсів в економічному та соціальному розвитку, визначаючи, які стратегії «культурної політики/політик можуть сприяти досягненню траєкторій сталого розвитку» [16, р. 129] у напрямку не лише збереження культурної спадщини, але й суспільного переходу до більшої сталості. У цьому плані найефективнішим є комплексний підхід до державного управління, який застосовує всі аспекти культурної діяльності та взаємодію між ними, куди також необхідно включати такі чинники як відмінності в культурних традиціях і національних особливостях [22], а також враховувати різноманітні глобальні виклики.

Одна із ключових стратегій ефективного державного управління у сфері культури заснована на ідеях підтримки прав людини і підкреслює значущість

гарантування доступу до культурних ресурсів, поваги до культурного різноманіття та захисту прав тих, хто зайнятий у культурній сфері. Конвенція Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження, ухвалена у 2005 році, є важливим міжнародним інструментом для підтримки такого підходу [6]. Вона відіграє значну роль у сприянні захисту та збереженню культурної спадщини, включаючи матеріальну та нематеріальну. Конвенція ЮНЕСКО про культурну спадщину була ратифікована багатьма країнами, що сприяло підтримці зусиллям з розбудови потенціалу та збереження культурної спадщини в усьому світі. При цьому ЮНЕСКО запроваджено кілька підходів до осмисленн ролі культури – як унікального виміру сталого розвитку, з одного боку, а також як рушійної сили та чинника сталого розвитку [14, р. 326]. Суттєве значення для культурної сфери мають також такі міжнародні договори як Конвенція про біологічне різноманіття [5] та Паризька угода про зміну клімату, оскільки збереження та захист природних ресурсів може допомогти зберегти об'єкти культурної спадщини. Уряди різних країн сьогодні мають розробляти та реалізовувати культурну політику, яка сприяє захисту та збереженню культурної спадщини, а також розвитку культурних індустрій. Ефективне державне управління вимагає довгострокового бачення та відданості справі збереження культурної спадщини [6].

Дієвою практикою ефективною державної політики на міжнародному рівні є культурна дипломатія, що сприяє міжкультурному взаєморозумінню та співпраці, а також є важливим інструментом у просуванні сталого розвитку. Завдяки культурній дипломатії різні держави здатні презентувати свої культурні цінності для ведення діалогу з іншими країнами з питань, пов'язаних з культурою та сталим розвитком [24, р. 146]. Культурна дипломатія виступає важливим інструментом міжнародного співробітництва як ненасильницького за змістом [12, р. 93] та передбачає формування взаємовигідних партнерських відносин із сусідніми державами шляхом формування та підтримки спільного позитивного культурного простору.

З іншого боку, культурна дипломатія реалізує захист національних інтересів та вирішує завдання, які спрямовані на розвиток країни, створення, зокрема, її привабливого іміджу не тільки серед інших держав, але й для своїх власних громадян [2, с. 17]. З точки зору внутрішнього змісту політики держави ефективна стратегія реалізації культурної дипломатії сприятиме зміцненню почуття національної гордості та ідентичності серед громадян, що включає демонстрацію досягнень країни та її внесок у світову культуру. Це особливо важливо для цементування загальної єдності громадянського суспільства, яка формує бачення причетності громадян до життя країни, а також довіру до органів державної влади. Як показав досвід перших місяців широкомасштабної війни саме реалізація політики об'єднання у боротьбі з ворогом значно підвищила стійкість української держави, а також збільшила впевненість громадян у перемозі. Тому вироблення ефективною стратегії політики держави у сфері культури з використанням інструментарію публічної дипломатії має стати важливим внеском у досягнення сталого розвитку всіх інших сфер суспільства.

Загалом, культурна дипломатія спрямована на побудову та зміцнення відносин між країнами та громадами через культурний обмін та співпрацю. Вона може набувати різних форм і реалізовуватися різними способами, зокрема, через організацію культурних фестивалей та заходів, які демонструють унікальні традиції, мистецтво, музику чи національну кухню. Також важливе значення має

організація програм обміну, що дозволяють митцям, науковцям та студентам подорожувати до інших країн і знайомитися з їхніми культурами. Посольства та консульства слугують центрами культурної дипломатії. Саме на їх базі можна проводити культурні заходи, мистецькі виставки та вистави, які популяризують культуру та спадщину своєї країни. Культурна дипломатія має на меті сприяти міжкультурному розумінню, налагодженню відносин та мирній співпраці між країнами та громадами, слугує «м'якою силою» впливу на політику держав [24, р. 142]. Дж. С. Най, автор концепції «м'якої влади» в її основі вбачав привабливість чи спокусу [19, р. 29]. Україні для просування своїх цінностей необхідно спиратися на різні форми реалізації культурної дипломатії, особливо зараз, в умовах війни, для привернення постійної уваги до потреб нашого суспільства у військовій та гуманітарній допомозі.

Важливим міжнародним виміром ефективного державного управління сферою культури в інтересах сталого розвитку є вироблення стратегій із реалізації відповідних міждержавних та національних програм. При цьому слід враховувати те, що моделі державного управління у сфері культури дуже різняться в різних країнах, відображаючи унікальний політичний, соціальний та культурний контекст кожної країни.

В Європейському союзі (ЄС) наявний широкий спектр програм та ініціатив, спрямованих на підтримку і розвиток культурної сфери, включно з культурними проєктами та заходами, обміном досвіду і знаннями між різними країнами, а також підтримкою культурних інституцій. ЄС на основі Європейської культурної конвенції (англ. *European Cultural Convention*) здійснює підтримку культурної сфери через такі програми, як «Культурна програма Європейського Союзу» (англ. *Culture Programme of the European Union*, сайт <https://culture.ec.europa.eu/>), «Програма «Європа середніх віків» (англ. *Europe in the Middle Ages Programme*), «Програма «Європейська культурна спадщина» (англ. *European Heritage Programme*) тощо [13; 20]. Зокрема, в рамках Днів європейської спадщини (англ. *European Heritage Days*) у 2022 році була проведена спільна акція Ради Європи та Європейської Комісії, спрямована на захист європейської культурної спадщини в контексті кліматичних змін та погіршення стану довкілля. При цьому особлива увага приділялася «активній ролі громад та спадщини у процесі побудови більш сталого майбутнього» [17, р. 8].

Цікавим можна також вважати досвід США, що мають високо децентралізовану модель державного управління у сфері культури, з федеральним фінансуванням основних культурних інституцій, однак в рамках таких програм як «Програма територій національної спадщини» (англ. *National Heritage Areas Program*, сайт <https://www.nps.gov/orgs/1524/index.htm>), «Національна програма з гуманітарних досліджень» (англ. *National Endowment for the Humanities*, сайт <https://www.neh.gov/>), «Національна програма з мистецтва» (англ. *National Endowment for the Arts*, сайт <https://www.arts.gov/>) здійснюють підтримку різних складових сфери культури.

В Австралії культурна сфера також отримує значну підтримку з боку уряду. У 2020 році було ухвалено «Національний план мистецтв і культури на 2020-2030 роки», який ставить за мету розвиток культурної індустрії, підтримку творчих індустрій і розширення доступу до культури для всіх жителів Австралії. План включає заходи з підтримки культурних інститутів, розвитку культурного туризму і створення нових культурних заходів. В Австралії державне управління культурною сферою здійснюється через федеральне агентство «Рада з мистецтва

Австралії» (англ. *Australia Council for the Arts*, сайт <https://australiacouncil.gov.au/about-us/>), що підтримує та фінансує різноманітні культурні проекти, організації та заходи. Крім того, уряд Австралії також проводить різноманітні дослідження та аналізи, спрямовані на вивчення стану культурної сфери в країні та визначення найефективніших способів її розвитку.

Ще одним важливим міжнародним виміром ефективного державного управління в інтересах сталого розвитку є взаємодія між державним і громадянським секторами у сфері культури. Це підхід, заснований на партнерстві та співпраці між державою, культурними установами та громадськими організаціями. У Законі України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» визначаються головні аспекти формування інститутів громадянського суспільства, серед яких особливе значення має «забезпечення незалежної діяльності об'єднань громадян, посилення їх впливу на прийняття суспільно важливих рішень;... проведення регулярних консультацій з громадськістю з важливих питань життя суспільства і держави; проведення всеукраїнських та місцевих референдумів як ефективних форм народного волевиявлення, участі народу у прийнятті суспільно важливих рішень» [4].

Ефективне державне управління сферою культури вимагає взаємодії з громадами та органами державної влади, щоб забезпечити представлення інтересів громадян у культурній політиці та прийнятті рішень, зрозуміти їхні культурні потреби та прагнення. Це може допомогти сприяти сталому розвитку та забезпечити збереження культурної спадщини для майбутніх поколінь. Цього можна досягти через консультації з громадою, громадські форуми та інші заходи із залучення громадян до прийняття рішень, що допомагатиме побудувати довіру та створити відчуття їх причетності до культурної діяльності. Важливим аспектом є участь громадян і громадських організацій у процесі ухвалення рішень і реалізації проектів у галузі культури. Необхідно розвивати партнерство між державними та приватними організаціями, а також співпрацю між різними культурними інституціями та організаціями.

Перспективною практикою реалізації державної політики у сфері культури можна назвати сталий туризм, що є важливим рушієм економічного розвитку, який, однак, може мати негативний вплив на культурну спадщину та навколишнє середовище. Ефективне державне управління сферою культури вимагає збалансування економічних вигод від туризму з необхідністю захисту культурної спадщини та природного середовища. В останні роки сталий туризм у сфері культури набув значного розвитку, оскільки багато країн та міжнародних організацій пропaгують відповідальні та сталі туристичні практики, які враховують збереження культурної спадщини та сприяють розвитку місцевих громад [20–21].

Всесвітня туристична організація ООН (англ. «*World Tourism Organization*», скорочено *UNWTO*) визначила культурний туризм життєво важливим елементом сталого розвитку, підкреслюючи важливість збереження культурної спадщини та підтримки місцевих громад. Вона також визнає роль туризму в просуванні міжкультурного діалогу, зміцненні взаєморозуміння та сприянні збереженню культурного розмаїття [20].

Кілька міжнародних організацій розробили ініціативи та програми для просування сталого туризму в сфері культури. Наприклад, Центр всесвітньої спадщини ЮНЕСКО сприяє розвитку відповідального та сталого туризму на об'єктах всесвітньої спадщини. Організація тісно співпрацює з місцевими громадами та зацікавленими сторонами у сфері туризму для розвитку туристичної діяльності, яка сприяє збереженню культурної спадщини та забезпечує соціально-економічні

вигоди для місцевих громад. Організація економічного співробітництва та розвитку – ОЕСР (англ. *Organization for Economic Cooperation and Development – OECD*) просуває культурний туризм як інструмент сталого регіонального розвитку, зосереджуючись на просуванні відповідальних туристичних практик та сприянні культурному обміну. В свою чергу Азіатсько-Тихоокеанська туристична організація (англ. *Pacific Asia Travel Association – PATA*) розробила Ініціативу відповідального туризму [20], зосереджуючись на відповідальних практиках культурного туризму, які враховують місцеві культури, традиції та громади Азіатсько-Тихоокеанського регіону.

Загалом, сталий туризм у сфері культури набирає обертів у всьому світі, оскільки багато країн і міжнародних організацій визнають важливість збереження культурної спадщини на засадах сталих відповідальних туристичних практик. Спільно працюючи над розробкою стратегій сталого туризму, зацікавлені сторони можуть забезпечити захист культурної спадщини, а також сприяти соціально-економічному розвитку та культурному обміну.

Важливим елементом ефективного державного управління у сфері культури є використання сучасних технологій та цифрових рішень. Цифровізація може суттєво покращити доступність культурних ресурсів і надати нові можливості для їхнього збереження та поширення [18, р. 7]. Зокрема, оцифрування культурної спадщини (картин, скульптур, документів, архітектурних споруд) може зберегти їх для майбутніх поколінь і зробити доступними для ширшої аудиторії. Зберігаючи культурну спадщину в цифровому форматі, можливо зменшити потребу у фізичній консервації, яка впливає на довкілля. Створення цифрових бібліотек забезпечує доступ до широкого спектру культурних ресурсів та зменшує потребу у фізичних бібліотеках, що може мати позитивний вплив на навколишнє середовище. Такий підхід є складовою політики зеленого споживання як важливого чинника сталого розвитку [25]. Використання цифрових платформ може дозволити проводити культурні заходи онлайн (віртуальні екскурсії, онлайн-вистави, цифрові мистецькі виставки), охоплюючи ширшу аудиторію та зменшуючи потребу в подорожах і фізичній інфраструктурі, що знижує вуглецевий слід культурних подій та сприяє сталому розвитку. Сучасні технології та цифрові рішення також можна використовувати для просування сталого культурного туризму. Це може включати використання доповненої реальності та мобільних додатків, які надають відвідувачам інформацію про культурні об'єкти, а також інтерактивний досвід, що посилює їхню взаємодію з культурною спадщиною.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Враховуючи вказані аспекти реалізації державного управління сферою культури в інтересах сталого розвитку, необхідно розробляти та реалізовувати ефективні стратегії розвитку культурної сфери, а також проводити моніторинг та оцінку результатів. Міжнародне співробітництво та обмін досвідом можуть допомогти поліпшити ефективність державного управління в цій галузі та розширити можливості для культурного розвитку. Ефективне державне управління у сфері культури є важливим елементом сталого розвитку суспільства. Тому необхідно проводити комплексні заходи, які будуть спрямовані на підвищення ефективності управління та розвитку культурної сфери. Вони також повинні передбачати розвиток партнерства між державними та приватними організаціями, використання сучасних технологій, участь громадян і громадських організацій у процесі ухвалення рішень, а також міжнародне співробітництво та обмін досвідом. Також важливо враховувати соціальні та культурні потреби різних груп населення під час розроблення

стратегій державного управління у сфері культури, зокрема, забезпечити доступність культурних ресурсів для малозабезпечених і мало захищених груп. Ефективне державне управління сьогодні передбачає інтеграцію культури в політику сталого розвитку, активне використання культурної дипломатії, програм сталого туризму, а також цифровізацію культурної спадщини. Вивчення досвіду інших країн може бути корисним для розроблення та вдосконалення державної політики культурної сфери в Україні на засадах сталого розвитку. Досягнення сталого розвитку вимагає не тільки ефективного державного управління, але й активної участі громадян, приватних і громадських організацій. Тільки спільними зусиллями можна створити умови для сталого розвитку культури і забезпечення благополуччя суспільства. Державна політика, що сприяє збереженню та популяризації культурної спадщини, також може допомогти підтримати соціальну згуртованість і сприяти забезпеченню справедливості між поколіннями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Батіщева О.С. Державне управління розвитком національної культури в умовах глобалізації: дис... канд. наук з держ. управління: 25.00.01 / Національна академія держ. управління при Президентові України. Л., 2007. 237 с.
2. Висоцька О.Є. Побудова іміджу України на міжнародній арені засобами публічної дипломатії. *Україна і світ: теоретичні та практичні аспекти діяльності у сфері міжнародних відносин*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 21–22 квіт. 2021 р. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв; редкол.: М.М. Поплавський (голова), Костира І. О. (заст. голови) [та ін]. Київ: Вид. центр КНУКіМ, 2021. С. 15–21.
3. Драгомирецька Н.М., Дружинін С.С., Думинська С.В., Жилавська Р.П., Ковальова Ю.В. Сучасний сталий розвиток в сфері культури: зарубіжний досвід для України: монографія. Одеса: ОРІДУ НАДУ: Драгомирецька Н.М., 2019. 238 с.
4. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text> (дата звернення: 15.03.2023).
5. Конвенція про охорону біологічного різноманіття від 1992 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_030#Text (дата звернення: 20.03.2023).
6. Конвенція про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження. URL: <https://uccs.org.ua/konventsiiia-pro-okhoronu-ta-zaokhochennia-rozmaittia-form-kulturnoho-samovyrazhennia-2/> (дата звернення: 22.03.2023).
7. Культурна політика та мистецька освіта: моделювання процесів / кол. авторів: кер. Безгін О.І., Бернадська А.Є., Кочарян І.С., Успенська О.Ю. К.: Інститут культурології НАМ України, 2013. 176 с.
8. Місевич М.А., Дідковська Т.В. Європейський досвід управління в сфері культури. *Журнал «Агросвіт»*. 2020. № 5. С. 56–63.
9. Національна парадигма сталого розвитку України / за заг. ред. академіка НАН України, д.т.н., проф., засл. діяча науки і техніки України Б.Є. Патона. К.: Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», 2012. 72 с.
10. Палехова Л.Л. Управління сталим розвитком: довідник базових понять. Дніпро: НТУ «ДП», 2020. 330 с.
11. Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року. Закон України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JH6YF00A> (дата звернення: 20.04.2023).
12. Bull H. *The Anarchical Society: A Study of Order in World Politics*; 2nd ed. Houndmills, UK: Macmillan. 1997. XXXVII. 329 p.
13. *Cultural Diplomacy in Europe: Between the Domestic and the International*. Caterina Carta and Richard Higgott (eds.). London, Cham: Palgrave Macmillan, 2020. 292 p.

14. Dobrosława Wiktor-Mach. What role for culture in the age of sustainable development? UNESCO's Advocacy in the 2030 Agenda negotiations. *International Journal of Culture Policy*. October. 2018. P. 312–327.

15. Duxbury N., Jeannotte M.S. Global Cultural Governance Policy. In G. Young and D. Stevenson (Eds.). *The Ashgate Research Companion to Planning and Culture*. 2013. London: Ashgate. P. 361–376.

16. Duxbury, N., Kangas, A., and De Beukelaer, C. Cultural policies for sustainable development: Four strategic paths. *International Journal of Cultural Policy*. 2017. Vol. 23, № 2. P. 129–132.

17. European Heritage Days 2022. 45 p. URL: <https://www.europeanheritagedays.com/sites/default/files/2022-07/Sustainable%20Heritage%20-%20European%20Heritage%20Days%20-%20Shared%20theme%20brochure%202022.pdf> (accessed on 15 March 2023).

18. Hesmondhalgh D., Pratt A. C. Cultural industries and cultural policy. *International journal of cultural policy*. 2005. № 11 (1). P. 1–14.

19. Nye J. S. The powers to lead. New York: Oxford University Press, 2008. 226 p.

20. OECD Culture and Local Development: Maximising the Impact. 2018. Paris: OECD Publishing. URL: <https://www.oecd.org/cfe/leed/venice-2018-conference-culture/documents/OECD-ICOM-GUIDE-MUSEUMS-AND-CITIES.pdf> (accessed on 16 March 2023).

21. Paulo R. Tourism in the European Union. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*. 2000. № 12/7, P. 434–436.

22. UNESCO Global Citizenship Education: Topics and learning objectives. 2015. URL: <https://en.unesco.org/news/global-citizenship-education-topics-and-learning-objectives> (accessed on 15 March 2023).

23. United Nations. Sustainable Development Goals. 2016. URL: <http://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/> (accessed on 17 January 2023).

24. Vysotskyi O. Y., Vysotska O. E. Technologies of Public Diplomacy: Methodological Principles and Practical Potential. *Epistemological studies in Philosophy, Social and Political Sciences*. 2020, № 3 (1). P. 139–147.

25. Vysotska O., Vysotskyi O. Green consumer culture as a factor of sustainable development of society. *Journal of Geology, Geography and Geoecology*. 2022, № 31 (1), P. 171–185.

REFERENCES:

1. Batisheva O.S. (2007) Derzhavne upravlinnia rozvytkom natsionalnoi kultury v umovakh hlobalizatsii: dys... kand. nauk z derzh. upravlinnia [Public administration of the development of national culture in the context of globalization] [in Ukrainian].

2. Vysotska O.E. (2021) Pobudova imidzhu Ukrainy na mizhnarodnii areni zasobamy publichnoi dyplomatii [Building Ukraine's image in the international arena through public diplomacy]. *Ukraina i svit: teoretychni ta praktychni aspekty diialnosti u sferi mizhnarodnykh vidnosyn: materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf., m. Kyiv, 21–22 kvitnia 2021 r.* Kyiv: Vyd. tsentr KNUKiM, 15–21. [in Ukrainian].

3. Dragomiretska N.M., Druzhyinin S.S., Dumynska S.V., Zhylavska R.P., Kovaleva Y.V. (2019) Suchasnyi stalyy rozvytok v sferi kultury: zarubizhnyi dosvid dlia Ukrainy: monohrafiia [Modern sustainable development in the field of culture: foreign experience for Ukraine: a monograph]. Odesa: ORIDU NADU. [in Ukrainian].

4. Zakon Ukrainy «Pro zasady vnutrishnoi i zovnishnoi polityky» [Law of Ukraine «On the Principles of Domestic and Foreign Policy»]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text> (accessed on 15 March 2023). [in Ukrainian].

5. Konventsiia pro okhoronu biolohichnoho riznomanittia vid 1992 roku [Convention on Biological Diversity of 1992]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_030#Text (accessed on 20 March 2023) [in Ukrainian].

6. Konventsiiia pro okhoronu ta zaokhochennia rozmaittia form kulturnoho samovyrazhennia [Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions]. URL: <https://uccs.org.ua/konventsiiia-pro-okhoronu-ta-zaokhochennia-rozmaittia-form-kulturnoho-samovyrazhennia-2/> (accessed on 22 March 2023) [in Ukrainian].

7. Kulturna polityka ta mystetska osvita: modeliuvannia protsesiv [Cultural Policy and Art Education: Modeling Processes] (2013) kol. avtoriv: ker. Bezghin O.I., Bernadska A.Ie., Kocharian I.S., Uspenska O.Iu. K.: Instytut kulturolohii NAM Ukrainy [in Ukrainian].

8. Misevich, M.A., Didkovskaya, T.V. (2020) Yevropeyskyi dosvid upravlinnia v sferi kultury [European experience in cultural management]. *Zhurnal «Ahrosvit»*, 5. 56–63. [in Ukrainian].

9. Natsionalna paradyhma staloho rozvytku Ukrainy (2012) [National paradigm of sustainable development of Ukraine] / za zah. red. akademika NAN Ukrainy, d.t.n., prof., zasl. diiacha nauky i tekhniky Ukrainy B.Ie. Patona. K.: Derzhavna ustanova «Instytut ekonomiky pryrodokorystuvannia ta staloho rozvytku Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy» [in Ukrainian].

10. Palekhova L.L. (2020) Upravlinnia stalym rozvytkom: dovidnyk bazovykh poniat [Sustainable development management: a guide to basic concepts]. Dnipro: NTU «DP» [in Ukrainian].

11. Pro Stratehiiu staloho rozvytku Ukrainy do 2030 roku. Zakon Ukrainy. [On the Strategy for Sustainable Development of Ukraine until 2030. The Law of Ukraine]. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JH6YF00A> (accessed on 20 April 2023) [in Ukrainian].

12. Bull, H. (1997) *The Anarchical Society: A Study of Order in World Politics*; 2nd ed. Houndmills, UK: Macmillan. XXXVII.

13. Cultural Diplomacy in Europe: Between the Domestic and the International (2020) *Caterina Carta and Richard Higgott* (eds.). London, Cham: Palgrave Macmillan.

14. Dobrosława, Wiktor-Mach (2018) What role for culture in the age of sustainable development? UNESCO's Advocacy in the 2030 Agenda negotiations. *International Journal of Culture Policy*, October, 312–327.

15. Duxbury, N., Jeannotte, M.S. (2013) Global Cultural Governance Policy. In G. Young and D. Stevenson (Eds.). *The Ashgate Research Companion to Planning and Culture*, London: Ashgate, 361–376.

16. Duxbury, N., Kangas, A., and De Beukelaer, C. (2017) Cultural policies for sustainable development: Four strategic paths. *International Journal of Cultural Policy*, Vol. 23, 2, 129–132.

17. European Heritage Days 2022. (2022) URL: <https://www.europeanheritagedays.com/sites/default/files/2022-07/Sustainable%20Heritage%20-%20European%20Heritage%20Days%20-%20Shared%20theme%20brochure%202022.pdf> (accessed on 15 March 2023).

18. Hesmondhalgh, David and Pratt, Andy C. (2005) Cultural industries and cultural policy. *International journal of cultural policy*, 11 (1), 1–14.

19. Nye, J. S. (2008) *The powers to lead*. New York: Oxford University Press.

20. OECD Culture and Local Development: Maximising the Impact (2018) Paris: OECD Publishing. URL: <https://www.oecd.org/cfe/leed/venice-2018-conference-culture/documents/OECD-ICOM-GUIDE-MUSEUMS-AND-CITIES.pdf> (accessed on 16 March 2023).

21. Paulo, Rita (2000) Tourism in the European Union. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 12/7, 434–436.

22. UNESCO Global Citizenship Education: Topics and learning objectives. (2015) URL: <https://en.unesco.org/news/global-citizenship-education-topics-and-learning-objectives> (accessed on 15 March 2023).

23. United Nations. Sustainable Development Goals (2016) URL: <http://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/> (accessed on 17 January 2023).

24. Vysotskyi, O. Y., Vysotska, O. E. (2020) Technologies of Public Diplomacy: Methodological Principles and Practical Potential. *Epistemological studies in Philosophy, Social and Political Sciences*, 3 (1), 139–147.

25. Vysotska, O., Vysotskyi, O. (2022) Green consumer culture as a factor of sustainable development of society. *Journal of Geology, Geography and Geoecology*, 31 (1), 171–185.